

Potser podríem iniciar el relat del dia dient que Organyà té una forma d'estructura del nucli més antic com una forma de l'eixample dels seus carrers, conegut com l'estructura reticular dels assentaments romans, prèvia a la construcció medieval que la va consolidar per trobar-se en un lloc de pas a la vall i de la qual en queden alguns trams de la zona emmurallada.

No obstant, en diversos indrets del municipi Organyà hi trobem dòlmens, aquests vestigis prehistòrics indiquen que els signes de vida humana tenen un llarg recorregut; quan en un lloc es troben aquestes construccions que pertanyen a ritus sobre la mort, indica un grau de consciència sobre la vida i un grau d'evolució dintre de l'escala de l'evolució humana. S'entén que a Organyà s'hi trobi vida humana perquè cal dir també que en aquest indret hi ha aigua, amagatalls a la roca i bosc on els nostres avantpassats podien trobar aliment per a nodrir-se.

Si diem que va ser un lloc de pas des d'èpoques remotes, cal dir que també va es va convertir en un lloc de trobada i de fires en època medieval. Organyà formà part de l'anomenada Marca Hispànica, era el final entre el territori franc i de l'Islam; i la distància es va anar consolidant i va crear els límits d'una bona part del nostre país. Cal dir que l'església-colegiata de Santa Maria d'Organyà ja existia en època de Carlemany, 839, consagrada el 1057 i convertida en col·legiata el 1090. Fet que explica la importància que tenia aquesta vila en el Pirineus.

Pel fet de la defensa dels sarraïns per part dels francs, aquest territori de protecció, de defensa, d'isolament es va poblar de castells, comptats, marquesats i vescomptats que defensaren la terra; amb les abadies i priorats es va produir la introducció del Cristianisme i es va anar arrelant en terres de tradicions religioses vinculades a l'antigor, al culte de la terra, de l'aigua, del sol, en definitiva a un culte proper al sentit més incipient de la vida.

Tenint en compte que les nostres terres formaven part de l'imperi romà i ja havia acceptat el Cristianisme des del Segle IV. Tenint en compte també que en aquest període la població jueva havia hagut de fugir d'Israel amb la diàspora i s'havien anant instal·lant per diversos indrets d'Europa i de casa nostra també.

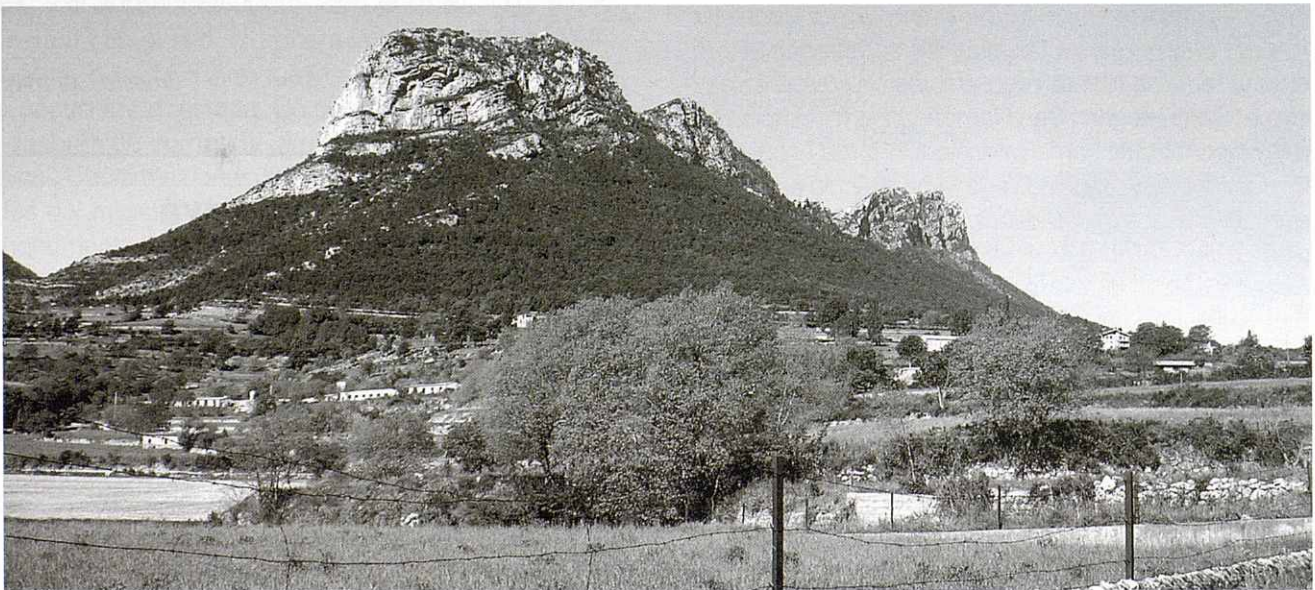
Ens trobem doncs a Organyà amb un gresol de costums, de tradicions culturals i religioses ben diverses i en contacte.

Per una part la població originària de les muntanyes, per l'altra la civilització romana que havia entrat amb les conseqüències que porta formar part d'un imperi: organització territorial, llengua llatina per a l'ús administratiu i de relació, el dret civil romà, l'estructura social i el seu sentit pràctic de fer. La protecció i defensa del territori per la progressiva entrada dels bàrbars del nord. L'enfrontament per evitar l'entrada dels sarraïns pel sud i l'oest. La convivència amb la tradició jueva.

De manera que en tot aquest flux de persones, de llengües i moralitats. Va néixer el nostre país i la nostra llengua.

Les Homilies d' Organyà.

Poc a poc es va consolidar la religió cristiana, de tot això en queda un document interessantíssim que són les Homilies d'Organyà. Són un conjunt de sermons de Quaresma escrits en català i datats a la fi del S. XII, considerats com el document literari més antic en llengua catalana. Fou descoberta per Miret i Sans l'any 1904 en l'arxiu de la Col·legiata de Santa Maria d' Organyà. Els pergamins originals es troben a la Biblioteca de Catalunya. Contenen set sermons predicats a l'església d' Organyà que volen fer entendre els textos bíblics que es llegien en llatí i que el poble ja desconeixia, de manera que per a fer arribar el sentit de cada lectura es van escriure aquests sermons en uns fulls i es llegien en veu alta i en català per a facilitar que el culte adquirís sentit a través de la comprensió, potser abans d'arribar a la devoció, per això havien de parlar en el mateix idioma que en aquell moment parlava el poble.

Muntanya de Santa Fe
Foto: Antoni Remolins